20.3.2017

HE 17/2017 vp Hallituksen esitys laeiksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain, biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain sekä Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta; LVM:n lausunto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annettua lakia ja biopolttoaineista ja bionesteistä annettua lakia uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin muutosten täytäntöön panemiseksi. Laissa säädettäisiin muun muassa biopolttoaineiden energiasisällön kahdenkertaisesta laskennasta nykyistä tarkemmin. Biopolttoaineiden energiasisällön tuplalaskenta jakeluvelvoitteen täyttämisessä edellyttäisi, että käytetty raaka-aine on mainittu lain liitteessä. Ns. edistyneille biopolttoaineille asetettaisiin 0,5 % alatavoite, ja tietyistä peltoviljellyistä raaka-aineista tuotettujen tai valmistettujen biopolttoaineiden osuudelle asetettaisiin 7 % katto.

Jakeluvelvoitelain uusi liite vastaisi sisällöltään ILUC-direktiivillä RES-direktiiviin lisättyä liitettä IX. Liitteellä IX rajoitetaan tuplalaskentaan oikeutettujen biopolttoaineiden määrää markkinoilla, erityisesti kun käytetään tiettyjä jäte- ja tähderaaka-aineita. Nämä rajoitukset koskevat merkittävää osaa Suomessa tällä hetkellä käytettävästä tuplalaskettavasta biopolttoaineesta. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että suljettu raaka-ainelista on tuotannon ja raaka-ainepohjan kehittämisen kannalta ongelmallinen. Laajempi määritelmä ja avoin raaka-ainelista edesauttaisi uuden tuotannon syntymistä ja liikenteen päästöjen vähentämistä kaikissa jäsenmaissa ilman ei-toivottuja epäsuoria maankäyttö- yms. vaikutuksia.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että biopolttoainemarkkinoiden ohjaaminen kohti edistyneitä biopolttoaineita on ainoa oikea suunta huolimatta siitä, että tuplalaskenta pienentää liikenteeseen tosiasiallisesti jaetun biopolttoaineen määrää ja sitä kautta liikenteen päästövähennyksiä. HE:ssä todetaan, että on periaatteessa mahdollista, että Suomessa tuplalaskentaan oikeutettujen raaka-aineiden väheneminen (rajatun raaka-ainelistan vuoksi) voisi ainakin lyhyellä aikavälillä johtaa biopolttoaineiden fyysisen osuuden kasvuun, jotta velvoite saadaan täytettyä. Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa kuitenkin, että ns. ensimmäisen sukupolven biopolttoaineiden käyttömäärät eivät HE:n mukaan voi kasvaa yli 7 prosentin. Tämä määrä on otettu lähtöoletukseksi kaikkiin liikenteen biopolttoaineita koskeviin päästövähennyslaskelmiin (esim. energia- ja ilmastostrategiassa).

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Uudessa laissa annettaisiin myös uusia määräyksiä biopolttoaineosuuksien siirtämiseen vuodesta toiseen. Seuraavan vuoden jakeluvelvoitteessa huomioon otettava määrä voisi jatkossa olla enintään puolet sen kalenterivuoden jakeluvelvoitetta vastaavasta energiamäärästä, jolloin ylitys tapahtui. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tätä ehdotusta hyvänä, koska liikenteen päästövähennyspolku on lineaarinen, ja suuret heilahtelut biopolttoaineiden käyttömäärissä voisivat vaikeuttaa jonkin vuoden päästövähennysvelvoitteen saavuttamista merkittävästi.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää vielä huomiota HE:n kohtaan, jossa kumottaisiin jakeluvelvoitelain tiedottamista myyntipisteissä koskeva säännös. Liikenne- ja viestintäministeriössä on valmisteilla HE, jossa säädettäisiin kaikkien liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden (biopolttoaineet mukaan lukien) merkinnöistä jakelupisteillä ja autoissa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että kuluttajien mahdollisuudet saada tietoa eri polttoainevaihtoehtojen soveltumisesta omaan autoonsa pysyvät uuden HE:n ansiosta hyvällä tasolla.

Liikenteen biopolttoaineista pitkällä aikavälillä

Liikenteellä on keskeinen merkitys Suomen kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa, sillä liikenne tuottaa Suomessa noin 40 prosenttia ei-päästökauppasektorin kasvihuonekaasupäästöistä. Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa tavoitteeksi on asetettu, että liikenteen päästöjä vähennetään vuoteen 2030 mennessä noin 50 prosenttia verrattuna vuoden 2005 tilanteeseen. Päästövähennystoimenpiteet kohdistetaan erityisesti tieliikenteeseen, jossa päästövähennyspotentiaali on suurin.

Nopein keino liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi on liikenteen nykyisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla tai nykyistä vähäpäästöisemmillä polttoaineilla tai käyttövoimilla. Vuoden 2016 energia- ja ilmastostrategian mukaan liikenteen biopolttoaineiden energiasisällön fyysinen osuus kaikesta tieliikenteeseen myydystä polttoaineesta nostetaan nykyisestä noin 13,5 %:sta 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Liikenteen biopolttoaineiden 30 %:n osuus edellyttää strategian taustalla olevien skenaariolaskelmien mukaan noin 7 TWh:n biopolttoaineiden käytön lisäämistä. Lähtökohtana on, että lisäkysyntä katetaan kotimaassa tuotettavilla kehittyneillä biopolttoaineilla. Liikenteen energiankulutusarvioiden perusteella tarvittava biopolttoaineiden ja kevyttä polttoöljyä korvaavien bionesteiden kokonaismäärä olisi suuruusluokaltaan 1 100 000 toe/a (12,8 TWh/a) ja lisätuotantokapasiteetin tarve olisi 600 000 toe/a vuoteen 2030 mennessä. Lisätuotanto voi perustua useisiin eri teknologioihin ja raaka-aineina olisivat pääosin erilaiset jätteet ja tähteet sekä metsätalouden ja -teollisuuden lignoselluloosa. Kotimaisen puupohjaisen raaka-aineen kysyntä riippuu valittavista teknologioista, mutta sen arvioidaan asettuvan välille 3−4 milj. m3.

Puupohjaisten edistyksellisten liikenteen biopolttoaineita on kehitetty jo vuosikymmenten ajan, toistaiseksi mäntyöljyn ja –pien käyttö dieselkomponentiksi on kaupallistunut sulfiittietanolin lisäksi. Purupohjaisen etanolin

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

tuotanto on alkamassa Kajaanissa. Tällä hetkellä merkittävin puuta käyttävä liikennepolttoaineinvestointi on suunnitteilla Kaidi Finland Oy:n toimesta Kemiin. Sen tuotanto olisi yhteensä 200 000 toe/a uusiutuvaa dieseliä ja bensiiniä. Lopullista investointipäätöstä ei ole tehty. Uusien, puuta hyödyntävien laitosten investointeihin sisältyy huomattavaa epävarmuutta, koska kaupallisen kokoluokan laitoksia ei maailmassa juurikaan ole vielä rakennettu, poislukien ns. HVO-laitokset uusiutuvan dieselin tuotannossa.

Tuotannon kannattavuuden lisäksi puupohjaisten biopolttoaineiden lisääntyvään käyttöön liittyy merkittäviä riskejä metsämaiden hiilivarastoja ajatellen. Puun ja metsien käyttö vaikuttaa väistämättä nieluihin ja tämä on otettava huomioon, kun haetaan kustannustehokkaita keinoja ilmastonmuutoksen hillintään. Jos tavoitteeksi asetetaan ilmastonmuutoksen hillintä lähivuosikymmenten aikana, metsien käytön rajoittaminen hiilinielun kasvattamiseksi näyttää usein paremmalta vaihtoehdolta kuin metsien käytön lisääminen fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi.

Kolmanneksi on vielä huomioitava komission LULUCF- eli metsiä ja maankäyttöä koskevan asetusehdotuksen laskentasäännöt sekä niiden aiheuttama riski metsien käytölle. Jos Suomen metsistä tulevaisuudessa muodostuu päästölähde (lisääntyvän puun käytön vuoksi), tämä lisäpäästö tulee kuroa umpeen taakanjakosektorilla. Toisin sanoen, pahimmassa tapauksessa lisääntyvä (metsäpohjaisen) biopolttoaineen käyttö liikenteen päästöjen vähentämiseksi voi aiheuttaa lisäpäästövähennystarpeen samalla sektorilla.

Biopolttoaineet ovat eri laskelmien mukaan joka tapauksessa merkittävä keino liikenteen päästöjen vähentämiseksi ainakin vuoteen 2030 asti. Pitemmällä aikavälillä liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien osuuden kasvattaminen ei riitä liikenteen ainoaksi päästövähennyskeinoksi. Liikenteen kuluttamat energiamäärät ovat vuositasolla niin suuria, että koko energiantarpeen kattaminen uusiutuvilla raaka-aineilla ei ole mahdollista. Siksi tarvitaan myös liikenteen energiankulutusta vähentäviä toimenpiteitä.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi